

GOSPODAR-SKI

IZHAJA VSAKEGA PRVEGA V MESECU

Cena inseratom po dogovoru

CENA: 100 Din letno, inozemstvo 200 Din

Uredništvo in uprava Maribor, Slomškov trg št. 20

LIST V POUK IN ZABAVO

Usoda naših občin.

Družina je osnovna celica družabnega življenja, utemeljena v človeški naravi. Skupina družin, naseljenih na določenem kraju, tvori občino. Iz tega sledi, da občina ni državna tvorba, marveč je tvorba naravnega prava, ki ji določuje namen, pravice in delokrog. Preden je bila država, so bile občine. Velike so naloge, ki jih ima občina izvrševati na gospodarskem, prosvetnem in zdravstvenem polju. Kjer ne zadoščajo sile posameznikov, posega vmes občina s svojo večjo storilno sposobnostjo. Da more svoje naloge izvršiti, je občini po naravnem pravu zajamčena gotova mera samouprave. Čim večja je ta mera, tem bolje za občinarje.

Naš list je vedno v raztolmačenem smislu opredeljeval bistvo občine. Kar se posebej tiče naših občin v Sloveniji, smo vedno branili stališče, da so to zgodovinske tvorbe, nastale kot plod zgodovinskega razvoja razmer v našem ljudstvu. Zato naj bi se te tvorbe, kolikor le mogoče, tudi v bodoče zadržale. Prodrlo pa je stališče, ki je označeno s pridevkom: Velike občine. Redovito naj bi vsaka občina imela 3 tisoč prebivalcev. Ako se bo to načelo izvedlo, se bo v Sloveniji izvršila zelo velika sprememba, ki bo najgloblje segala v življenje našega ljudstva. Bodočnost bo pokazala, kakšne bodo posledice te spremembe in ali bodo »velike« občine uresničile vse tiste nade, ki se v nje stavijo.

Načrt zložitve občin je menda že po vseh srezih izgotovljen. Iz poročil, ki so bila objavljena po časnikih, se da razbrati, da so v tem oziru po raznih krajih obstojale različne želje, ki niso bilo vse zadovoljene. V nekaterih srezih se je izvršila jako širokopotezna zložitve: število občin se je reduciralo (zmanjšalo) na eno tretjino, celo na eno četrtino prejšnjega števila. Nekaj pa moramo tukaj še enkrat poudariti,

kar smo že velikokrat naglašali: združitev občin naj ne zadene samo kmetijskih občin, marveč naj zadene tudi malomestne in trške občine.

Ako se morajo kmetijske občine podvreči določbi, da mora število prebivalcev nove občine znašati vsaj 3 tisoč ljudi, zakaj ne velja isto določilo za malomestne in trške občine? Enaka pravica za vse! Posamezni kraji na kmetih so ponekod jako razdaljeni drug od drugega in vendar se morajo združiti. Zakaj se ne bi malomestne in trške občine združile s svojimi okolici, od katerih jih ne loči nobeno razdalje? Prebivalstvo teh mest in trgov živi gospodarsko izključno od kmetov. Ako pa vlada med malim mestom, odnosno trgov in kmetijskim okoljem gospodarska skupnost, zakaj bi ne vladala tudi občinska skupnost?!

Kmetijsko ljudstvo zahteva to skupnost, in sicer po pravici. Ako se bodo ohranile malomestne in trške občine, se bo ustvaril položaj, da bo okoli malega teritorija (ozemlja) mesta ali trga kot nekakega središča se razprostiralo ozemlje velike »okoliške« občine, kateri mesto ali trg ne bo občinsko središče. Še več. Zgodilo se bo tudi to, da bo velika okoliška občina, ki se bode razprostirala po celem ostalem ozemlju župnije in morda še tudi po drugih župnijah, morala v mestu ali trgu si zgraditi novo občinsko hišo, ker bo drugače prav težko najti primerne sedeže za občinski urad velike občine.

Načrti o zložitvi občin so se vposlali banski upravi. Kakšna odločitev bo tukaj padla, ne vemo. Tudi še ni določeno, do katerega termina naj se izvrši združitev občin. Kar pa se tiče občinskih volitev, je ministrski predsednik dr. Srškič napovedal, da se bodo vršile še v tem letu.

*

Volitve občinskih odborov.

»Službeni list banske uprave dravske banovine« je objavil 29. apr. 1933 zakon o občinah, ki ga je sklenila narodna skupščina na seji 23. febr. 1933, senat pa 9. marca in ki ga je Nj. Vel. kralj potrdil 14. marca 1933. Zakon je že dobil obvezno moč. Iz tega obsežnega zakona bomo v naslednjem objavili glavne določbe za volitev občinskega odbora.

Število odbornikov. Kdo sme voliti ter biti izvoljen.

Občinski odbor sestoji v občinah od 3000 do 5000 prebivalcev iz 24 odbornikov, od 5000 do 8000 prebivalcev iz 30, od 8000 ali več prebivalcev iz 36, kjer pa je število prebivalcev izjemoma manjše ko 3000, iz 18 odbornikov. Občinski odbor se voli z občinim, enakim, neposrednim in javnim glasovanjem na 3 leta. Volilno sposobnost imajo vsi

prebivalci, ki so vpisani v volilni imenik občine po zakonu o volilnih imenikih. Za občinskega odbornika more biti izvoljen tisti član občine, ki ima volilno pravico po zakonu o volilnih imenikih, ki je dovršil 25 let in od izvolitve ni izključen. Osebe, ki ne govorijo in ne pišejo službenega jezika, in osebe, ki so v aktivni državni ali samoupravni službi, kakor tudi duhovniki, ne morejo biti postavljeni za kandidate na prvih šestih mestih kandidatne liste.

Kandidatne liste.

Volitve se vršijo po kandidatnih listah, ki morajo vsebovati toliko kandidatov in namestnikov, kolikor ima občina odbornikov. Na teh listah mora biti zabeleženo rodbinsko in rojstno ime, poklic in stan kandidatov in namestnikov, datum in kraj izdaje in podpis predlagateljev. Kandidatna lista sme imeti svojega predstavnika ali namestnika v volilnem odboru. To se označi na listi pod imeni kandidatov. Pri občinah, kjer se glasuje na več krajih, se določita predstavnik in namestnik lahko za vsak kraj. Kandidatna lista se preda v dveh izvirnih izvodih pristojnemu sreskemu, odnosno okrožnemu sodišču v potrditev neposredno, ali preko predsednika občine vsaj 8 dni pred volitvami. Če se je lista predala predsedniku občine, jo mora ta poslati sodišču v postopanje v 24 urah. Liste predane dva pisma predlagatelja, katerih izjave se vzamejo na zapisnik. Z izvirnimi listami se preda tudi pismeni pristanek kandidatov za odbornike in namestnike in po en izvod kandidatne liste za vsako volišče brez imena predlagateljev. Sodišče pregleda listo v 48 urah od prejema in jo potrdi, ko se uveri, da je predpisno sestavljena. Drugače jo zavrne, o čemer obvesti vlagatelje z odločbo. Od potrjene liste obdrži sodišče en izvod za svoj arhiv, enega izroči vlagateljem, liste brez imen predlagateljev pa pošlje občini, da jih preda volilnim odborom. Odločba sodišča o zavrnitvi in potrditvi kandidatnih list je dokončna. Kandidatna lista se sme poslati sodišču tudi priporočeno po pošti. Dan oddaje na pošto se smatra kot dan predaje sodišču. Liste, potrjene od sodišča, se ne smejo več popravljati in spreminjati, razen če od dneva, ko je lista potrjena, pa do dneva volitve kak kandidat umrje ali izgubi pogoje, določene z zakonom. Takšna sprememba je dopustna samo do tretjega dne pred volitvami. Taka spremenjena lista se preda iznova sodišču v potrditev. Natančnejše odredbe o sestavi kandidatnih list, o sestavi in poslovanju volil-

nih odborov in o postopanju pri glasovanju predpiše z uredbo za vsako banovino banovinski svet. To uredbo razglasi ban po predhodni odobritvi ministra za notranje posle.

Kako se vrši volitev. Volilni odbor. Glasovanje.

Redne volitve za občinske odbornike odredi ban po pooblastitvi ministra za notranje posle. Glasuje se po volilnih imenikih na toliko mestih, kolikor je teh imenikov, volilče pa mora biti v območju iste občine. Dan volitev, kraj, kjer se glasuje, in poslopja, kjer se glasuje, objavi občinska uprava najmanj 30 dni pred dnem, določenim za volitve; v ta rok se ne štejeta dan oglasa in dan volitev. Za vsak kraj, kjer se glasuje, se sestavi volilni odbor, ki sestoji iz 3 članov in prav toliko namestnikov. V takih občinah, kjer se glasuje na več krajih, posluje tudi glavni volilni odbor, ki sestoji iz vseh predsednikov poedinih volišč in enega občinskega odbornika ali njegovega namestnika. Volilni odbori sklepajo z večino glasov. Ob enaki razdelitvi glasov velja, da je usvojeno to, za kar je glasoval predsednik. Predstavniki kandidatnih list imajo pravico prisostvovati poslovanju volilnega kakor tudi glavnega volilnega odbora ves čas in podajati pripombe, ki se vpišejo na zahtevo v zapisnik. Volilni odbor ne sme nikomur zabraniti, da glasuje, kdor je vpisan v volilni imenik. Volilci smejo glasovati vsak samo enkrat, samo osebno, samo na volišču svoje občine in samo za eno izmed potrjenih kandidatnih list. Predsednik in člani volilnih odborov glasujejo na tistem volišču, kamor so odrejeni. Nihče ne sme stopiti na volišče pod orožjem ali z orodjem, porabnim za boj. Nobeno oblastvo ne sme v nobenem primeru klicati volilca na odgovor zaradi glasu, ki ga je oddal pri volitvah. Glasovanje traja neprekinjeno od 7. do 18. ure. Ob 18. uri se dvorišče ali poslopje zapre in se ne sme nihče več noter pustiti, nadaljevati pa se mora sprejemanje glasov tistih volilcev, ki so na dvorišču ali v poslopiju, dokler ne glasujejo vsi, naj to traja kolikorkoli. Ves čas glasovanja se mora voditi zapisnik o vsem, kar se godi in kar smatra katerikoli član volilnega odbora za vredno, da se zapiše. Zapisnik podpišejo vsi člani odbora. Vsak član odbora sme oddati ločeno mnenje in podajati svoje pripombe. Na dan volitev, na dan pred volitvami in na dan po volitvah je prepovedano točiti ali kakorkoli dajati alkoholne pijače.

Proglasitev izvoljenih.

Če je več kandidatnih list, proglasi volilni odbor, odnosno glavni volilni odbor, da sta izvoljeni dve tretjini kandidatov s tiste liste, ki je dobila največje število glasov. Če dobita dve najmočnejši kandidatni listi enako število glasov, je treba volitve drugo nedeljo ponoviti. Ostanek odborniških mest se dodeli kandidatom tako-le: število glasov vsake ostalih kandidatnih list, prav tako pa tudi število glasov najmočnejše kandidatne liste, če je dobila absolutno večino glasov, se deli z 1, z 2, s 3 in tako po vrsti, pa se vzame z list, ki

imajo največji količnik, po vrsti po en odbornik do potrebnega števila. Če dva kandidata ne moreta priti v odbor, ker imata enak količnik, odloči žreb, kateri izmed njiju pride v odbor. Če se glasovanje na dan volitev radi nereda ali iz kakršnihkoli razlogov ne izvrši na enem ali več voliščih, odredi volilni odbor takoj, da se vrši glasovanje na vseh teh krajih prihodnjo nedeljo. Kakor določa člen 69 tega zakona je predsednik občine (župan) oni odbornik, ki je izvoljen kot nosilec najmočnejše kandidatne liste.

Pritožba zoper nepravilnosti volitev.

Zoper nepravilnosti volitev ima vsak vpisani volilec pravico pritožbe na pristojno upravno sodišče v roku 8 dni, računaje od dne volitev. Pritožba se preda predsedniku občine, ki jo mora poslati upravnemu sodišču z dotičnimi spisi v rešitev v dveh dneh po izteku roka za

vlaganje pritožb. Pritožnik sme poslati prepis pritožbe tudi neposredno odločujočemu oblastvu, ki ga smatra za izvirnik, če ne pošlje občina v zakonitem roku izvirnika. O pritožbah se mora izdati odločba v mesecu dni po prejemu spisov. Zoper to odločbo ni nadaljnega pravnega sredstva. Če se volitve radi nepravilnega postopanja volilnega odbora razveljavijo, se morajo vršiti najkasneje v mesecu dni nove volitve. Postavi se nov volilni odbor, kandidatne liste pa ostanejo iste. Če se razveljavijo volitve radi drugih nepravilnosti, se pa morajo izvršiti nove volitve v dveh mesecih in obnoviti celotno predvolitveno postopanje. Glede kaznivih dejanj pri občinskih volitvah in kazenskega postopanja se morajo uporabljati smiselno tudi zakonski predpisi o volitvah narodnih poslancev. Denarne kazni, izrečene o volilnih kaznivih dejanjih, se izrekajo v korist občine.

Kako Amerika rešuje kmete?

Predsednik Zedinjenih držav Franklin Roosevelt je gospodarsko in finančno krizo zagrabil z močno roko. Njegov prednik se je omejeval na napovedi in obljube, Roosevelt pa je mesto besed izbral dejanje. Pooblastilo za to dejanje mu je dal senat, ki je predzadnji dan aprila z dvetretjinsko večino sprejel za to potrební zakon. V tem zakonu se daje državnemu predsedniku pooblastilo, da zniža zlato vrednost dolarja do polovice sedanjega vsebine. Na ta način hočejo Amerikanci, da si imajo dovolj zlate podlage za svojo valuto — saj vendar imajo med vsemi državami največ zlata — sami razvrednotiti dolar, da bi mogle porasti cene blagu ter se poživiti trgovina. Nadalje je predsednik pooblaščen, da more izdati za 3 milijarde dolarjev nekritih bankovcev, s katerimi bi poplačali vladne obveznosti. Te novčance se bodo tekem 25 let z letnimi obrestmi 4% vzele iz prometa. Pooblaščen je tudi, da sme neomejeno kovati srebrni denar po vrednosti, ki jo določa sam.

Ti ukrepi so v prid vsem slojem ljudstva, ki so začeli vsled težke krize hudo trpeti. V prid so osobito še poljedelcem, ki v Ameriki trpijo na istih gospodarskih ranah ko pri nas, in te so: nizke cene kmetijskim pridelkom, pomanjkanje denarja, visoke dajatve, veliki dolgovi. Roosevelt si je v svesti, da se je treba na poljedelce (farmerje) posebno ozirati, ker tvori ta stan najsolidnejšo (najtrdnjšo) družabno podlago državi in ker vsled krize razmeroma največ trpi. Zato si je dal od senata podeliti posebna pooblastila za pomoč hudo stiskanim poljedelcem.

Ker je vprašanje cen eno najvažnejših vprašanj sedanjega gospodarskega stanja poljedelcev, je Roosevelt dobil pooblastilo, da s primernimi sredstvi urejuje cene kmetijskim pridelkom. Kmetijski minister bo moral trg agrarnih pridelkov skrbno kontrolirati, cene nadzirati ter skrbeti, da ne padejo pod višino, na kateri se kmetško delo vsaj kolikor toliko izplača. Težka in nevarna rana, na kateri trpi ameriško

poljedelstvo, je prezadolženost kmetijskih posestev. V to svrhu je Roosevelt dobil pooblastilo za izdajo obligacij državnih bank v najvišjem znesku 2 milijard dolarjev, da se prezadolženim poljedelcem pride na pomoč. Da se povečajo dohodki poljedelcev, je predsednik tudi pooblaščen, da se ustanovi osrednji pool = zveza za bombaževino ter da se farmerji udeležijo dobička pri prodaji svojih izdelkov. Tako se je Amerika začela resno brigati in truditi, da reši kmetški stan propada, ki mu preti.

*

Obupen položaj boljše-vikov.

Pred leti je pisal neki slovenski list, da od vzhoda sveti luč. Ta luč mu je bila boljševidem na Ruskem. In res so mnogi mislili, da bodo boljševidi prinesli gospodarski prerod. Mladina se je nasrkala njihovih idej in je slepo verovala vsem poročilom moskovskih mogotcev. Res je, da so zgradili močnejše stavbe v gospodarske in industrijske namene. Toda kaj pomagajo stavbe, če ni sredstev, da bi redno obratovali! Počasi se dviga zavesa. In za to zaveso vidimo gladni, siromašni, prevarani, zaslužnjeni ruski narod ter bližajoči se polom sovjetskega gospodarstva.

Vsa poročila iz Rusije govore o bedi in gladi. Neka oseba je prejela pred kratkim iz velikega mesta v južni Rusiji pismo, v katerem ji naznanja tam bivajoča mati, da prejema na karte za dva dni po 20 dek kruha. In list »R. i S.« poroča, da se je celo rdeči armadi zmanjšala mesečna racija.

Pred kratkim je prišel iz Rusije inženir dr. Karl Ludvik Mattissen, kjer je 2 in pol leta zasedal vodilno mesto v sovjetski službi. Da se malo okrepča, biva sedaj v nekem sanatoriju na Saksonskeem. O svojih utisih v Rusiji je poročal g. A. G., ki o tem piše v listu »Vozroždenie« z dne 3. maja t. l. V Ru-

siji nihče noče prevzeti odgovornosti za kako delo. Vsak se trudi, da bi jo zvalil na pleča drugega, ker vsi delajo pod strahom grozeče smrti, kar moremo videti na raznih zgledih, n. pr. na obsodbi angleških inženirjev. To je delo sužnjev, pa ne delo svobodnega truda. Človek dobi utis, kakor da bi delali kaznjenci svoje počasno delo. Le kadar pridejo »udarniki« nadzorovat, takrat se delo pospeši, a ti kmalu odidejo, in potem zopet gre po starem naprej. Delavcem manjka vsega, hrane, obleke in stanovanja.

Na Verhisetskem zavodu na Uralu je našel dr. Mattissen stare delavce — ki so dobro poznali Lenina. Ti so mu pravili: »Naša duša plaka, ko vidimo, kam je prišla bogata Rusija. Nikdar nismo mislili, da bo nas komunizem privedel do takega stanja. Ali so naši voditelji slabo umeli komunizem, ali pa smo mi slabi komunisti. Dalje ne more več tako iti.«

Dr. Mattissen pravi, da so v Rusiji razen uradnih oseb vsi razočarani radi »pjatiletke«. List »R. i S.« pa piše, da je bluff »pjatiletke« očiten, celo sovjetska oblast sama je več resno ne zagovarja. V Rusiji vodijo zdaj vse delo mladi komunistični inženirji, ki so izšli iz sovjetskih šol. Ti kvarijo delo izkušenih inostranskih inženirjev — znajo pa malo, treba bi jih bilo oddati v prvi razred srednjega učnega zavoda, kjer bi se učili osnovne aritmetike, geometrije in, kar je glavno, da bi se naučili discipline.

Dr. Mattissen je deloval v Verhisetskem, Kuzneckostroju in v Magnitogorsku. Magnitogorsk je novo mesto na Uralu, kjer vlada nered, nesnaga ter glad. Razmere so obupne. Nad 35.000 družin živi v kočah, izkopanih v zemljo ali narejenih iz prsti. Nad 25 tisoč ljudi živi na odprtem polju, v šotorih, ki so jih sami naredili. Zdravstvene razmere so pod vsako kritiko. Po zimi umrje na dan večkrat po 200 do 250 oseb. Po noči jih pokopavajo v jamah po sto ljudi skupaj. Vse to je dr. Mattissen sam videl in doživel.

Sovjetski listi mnogo pišejo o sabotaži delavcev, a sabotaže ni, le razmere, v katerih žive in delajo delavci, povzročajo sabotažo. Železnice so v prav slabem stanju: tiri so pokvarjeni, železniških vozov primanjkuje in kar jih je, so stari in obrabljeni. Za nove pa ni denarja. Za to ni mogoče spraviti do industrijskih središč o pravem času premoga, rud in živil. Tovarne ustavljajo za cele mesece obrat, ker ni premoga, n. pr. v Magnitogorsku celi januar 1933 ni obratovala ena glavnih tovarn.

Skoraj polovica tistih strojev, ki so prišli iz inozemstva, ni v obratu. Eni so zarjaveli, drugi so se pokvarili, ker delavci ne znajo z njimi ravnati. Zato ni tistih uspehov, ki jih pričakujejo. Magnitogorsk bi moral dati v letu 1932 3 milijone ton jekla in železa, a je dal komaj 100.000 ton. Kuzneck bi moral dati 1 in pol milijona ton jekla in železa, a je dal le 200.000 ton železa in 80.000 ton jekla dvomljive kakovosti. Vsa »pjatiletka« je dala v krajih, kjer je deloval Mattissen, komaj 7½–10% pričakovane količine. Vse, kar se piše

in govori v uradnih sovjetskih krogih o dosegu in rezultatu sovjetske »pjatiletke«, je — gola fantazija. Vse je preračunano le na to, da bi se svetu nametal pesek v oči.

Dr. Mattissen izjavlja, da je bil še v Rusiji, ko je Stalin v Moskvi govoril, da je »pjatiletka« izpolnjena do 93.90 odstotkov. Mi vsi, pravi, smo se smejali tej gluposti, ker smo vedeli, da ni resnica. Statistika je pri ruskih sovjetskih političnih činiteljih, s katerim se bahajo pred svetom. To priznava sam narodni komisar Oržonikidze, ki je v Moskvi dne 14. septembra 1929 izrekel besede: »Statistika postaja pri nas velik politični činitelj in naši statističarji vodijo o tem prav dobre račune... Ti poznajo moč števil.« Tako torej! Zdaj pa verjamite sovjetski statistiki!

Kako slab mora biti položaj ruskih boljševikov, kaže njihov poniževan in klavern nastop na Daljnem vzhodu. Bojijo se japonskega biča. In če bi Japonci zavihteli svoj bič, tedaj bi bil — konec sovjetskih mogotcev. A. K.

*

NOVICE

Enodnevni tečaj za zeleno precepljanje šmarnice in za poletna dela v vinogradu se vrši v soboto dne 10. junija t. l. na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Pouk je teoretičen in praktičen ter traja od 8. do 12. in od 14. do 18. ure.

Smrtina nesreča. V Morju pri Framu si je zlomila dne 26. maja pri padcu s podstrešja hrbtenico 50letna posestnica Marija Kohne. Podlegla je poškodbi v mariborski bolnici.

Nočni in še neizsledeni vlomilci so obiskali 25. maja trgovca Dragotina Čokla izpod Velke pri Breznem ob Dravi. Odnegli so mu precej raznega blaga. Med okradenim in uzmoviči je došlo celo do izmenjave streliv.

Ustreljen od obmejne straže. Mladi posestnik Jakob Ignacij iz Mostja pri Dolnji Lendavi se je podal z dovoljenjem in po opravih preko naše meje na madžarsko ozemlje. Vračajoč se v noči domov, je šel po stranski bližnjici, ni obstal na klic obmejne stražarja, ki je oddal strel in je obležal Ignacij, oče treh nepreskrbljenih otrok, mrtev.

Smrtina nesreča pod avtomobilom. Dne 22. maja je padel pri Šmarjeti pri Celju s tovornega avtomobila trdke Rakusch iz Celja tik pred voz 36letni delavec Maks Žerjav, stanujoč na Cesti na Dobrovo pri Celju. Kolo avtomobila je zdrobilo nesrečniku lobanjo in je obležal takoj mrtev.

Požari. V Zibiki je uničil požar gospodarju Orbotu gospodarsko poslopje z brejo svinjo. V Gradiškem dolu je pogorelo vsled zanikernega ravnanja s petrolejko gospodarsko poslopje posestnika Krivca. V Tuntovcu je upepelil ogenj posestniku Drogeniku: hišo, gospodarsko poslopje z živino in z živežem. Vsi naštetih pogorelci so bili le malenkostno zavarovani.

Težka nesreča na koledvoru. Dne 23. maja je padel po nesreči na gorenjskem koledvoru v Ljubljani v 3 m globoko

pri Ljubljani je prišel 19letni mizarški pomočnik Ciril Arih v dotik z električno napeljavno v hiši posestnika Ivana Tometa. Električni tok je fanta omamilo do nezavesti, a so bili poskusi za obuditev zaman.

Lokomotiva ubila konja. Na Šentvidski cesti v Ljubljani sta se vstrašila konja veležganjarne Ivana Zaletela iz Stanežič lokomotive gorenjskega vlaka dne 26. maja. Konja sta zdivjala na progo. Hlapec Matevž Šušteršič je še srečno ušel z enim konjem, pač pa je lokomotiva ubila drugega in povzročila lastniku 5000 Din škode.

Zadnji trenutek rešen smrti. V kamnolomu v Dolini pri Novem mestu je kopal gramoz Martin Matko iz Vinice pri Šmarjeti na Dolenjskem. Naenkrat se je usul plaz kamenja proti Matkovemu vozu. Ogroženi se je hotel umakniti grozeči nesreči, ki ga je pa prehitela in ga je deloma zasulo. Matko je imel še toliko prisotnosti duha, da je zgrabil za vago konjske vprege. Vsled ropota plazu in vpitja ljudi so se Matkovi konji splašili, skočili, potegnili voz in z njim vred tudi za vago se držečega gospodarja. Trenutek za tem se je skotalil z vrha proti mestu, kjer je bil M. Matko podsut, 1000 kg težki kamen in bi ga bil razmaličil kot zrelo hruško. V baš zadnjem trenutku rešen sigurne smrti je odnesel izpod plaza le lažje poškodbe na nogi.

Ogenj je uničil dne 23. maja zvečer v Dobu pri Domžalah posestniku Logarju kozolec dvojnik, šupo in hlev. Rešili so le živino in vozove izpod kozolca.

Stroj poškodoval otroka. V Kumnišču pri Šmarju, nedaleč od Ljubljane, so rezali pri posestniku Erjavcu slamo na stroj. Triletna deklica Anica se je motala krog stroja, ki je otroka zgrabil, ga zavrtel parkrat okrog, zadel z njim ob železno ogrodje in ga močno poškodoval na glavi in na znotraj.

Ljubljanski velesejem. Med mnogimi našimi gospodarskimi ustanovami ima zelo veliko vlogo za napredek domače industrije, obrti in trgovine Ljubljanski velesejem, ki je že dokončal 12 let svojega plodonosnega dela za naše narodno gospodarstvo. Letos bo prirejen XIII. Ljubljanski velesejem od 3. do 12. junija. Razstavnici prostori so že zasedeni po tverkah najrazličnejših panog. Tako bo tudi ta velesejem navzlic težkim časom najvernejša slika ekonomskega stanja naše države in najkompetentnejše merilo pulziranja vseh gospodarskih panog naše države. Močna udeležba našega gospodarstva na tem velesejmu je ponoven dokaz, kakšna važnost se polaga na Ljubljanski velesejem in kako je upoštevan. Velesejem bo obsegal v glavnem sledeče: kovinska in strojna industrija, fina mehanika. Radio in elektrotehnika. Bicikli, vozovi. Lesna industrija, korbarstvo, ščetarstvo, igrače. Klobuki, čipke. Krzno. Papir in pisarniške potrebščine. Kemična industrija in industrija živil. Razno. Specijalne razstave: pohištvo, poljedelski stroji, tekstilno blago, usnje ter konfekcija usnja, perutnina in kuncij, razstava fotografskih potrebščin, tujski promet Dolenjska, živali in rastlinstvo v stanovanju, razstava družstva aranžerjev izložb. Razstava male obrti. — Posetniki imajo na podlagi sejemске legitimacije polovično vožnjo na železnici. Legitimacije se dobe pri vseh večjih denarnih zavodih, župnih in občinskih uradih, podružnicah Kmetijske družbe, biletarnah Putnika in večjih postajah v Dravski banovini.

Potopljen zaklad španske mornarice.

Že večkrat smo omenjali potopljeni parnik »Egipt«, iz katerega se je posrečilo potapljačem, da so po dolгих letih iz morskih globin oteli zlati zaklad. Rešitev zlata iz »Egipta« je dala iskalcem potopljenih dragocenosti nove upe. Sedaj se celo pripravljajo, da bi se lotili potopljene španske barke »Florenca«, ki je spadala k velikemu brodogradnji (armadi) Španije in se je potopila pred 300 leti v zalivu Todermory v bližini Hebridov v severni Škotski. Na krovu ladje so bile velike količine gotovine, ki je bila določena kot mezdnó izplačilo za mornarje. Razven denarja je še bilo v zabojih precej zlata, razne dragocenosti in dragulji španskega kralja, katere je ta poslal svojemu bratu v Flandrijo. Po najnovejših ugotovitvah je bila »Florenca« plavajoča blagajna, ki je hranila dovolj denarja, da bi lahko izplačevala moštvo španskega vojnega brodogradnje celí dve leti.

Velika armada, s katero je namerala kralj Španije potopiti angleško brodogradnjo in sploh premagati protestantsko Anglijo, je bila deloma uničena od Angležev. Ostanek brodogradnje je jadral ob škotski obali, da bi se rešil nazaj na Španijo. Ponovni bitki so se hoteli Španci izogniti za vsako ceno. Med povratkom je napadel brodogradnjo silovit vihar, ki je uničil v eni noči 35 ladij s topovi vred. »Florencija« ki je hranila zaklad uničenega brodogradnje, je uspelo, da se je zatekla po nepopisnih težavah v zaliv Todermory pri otoku Mull. Ker je bila v upravičenem strahu, da se je bodo lotili ondótni prebivalci, je zapovedal kapitan jadrnice tamošnjemu predstojniku, da mora poslati na krov talce. Sin predstojnika, Donald Mac Lean se je javil prostovoljno kot talec, se podal na »Florencijo«, mornarji so se pa razkropili po otoku, da bi se preskrbeli z živim. Koncem tretjega dne, ko je vse na barki trdno spalo, se je splazil angleški talec do ladijske smodišnice in jo je zažgal. Eksplozija je bila tako silovita, da je pretrgalo jadrnico na dvoje in se je pogreznila na dno morja s topovi, moštvom in zakladi vred.

*

Gradišče. V šoli v Gradišču se je vršila v nedeljo dne 14. maja 1. seja novoizvoljenega odbora te šole. Šola je bila dozdanj podružnica šole Sv. Duh na Ostrem vrhu in je bila po prevratu ustanovljena. Banovina kot šolska oblast je naposled vendar ugodila želji tukajšnjega obmejnega prebivalstva, da je šola dala pravico samostojnosti. Šolski okoliš obstoji iz dela upravne občine Gradišče, iz dela občine Kapla in iz par hiš občine Vurmat. Šola je prav potrebna, ker so ti kraji od prej ob-

stojećih šol oddaljeni, vsled česar je posebno v zimni bilo otrokom nemogoče radi oddaljenosti in slabih poti šolo obiskovati. Sejo je sklical in vodil pred kratkim sem došli učitelj g. Joško Turk, kateri je sedaj imenovan za šolskega upravitelja. Šolski odbor sestoji iz sledečih občinskih odbornikov: Vrabec Fr. in Krajnc Ivan, posestnika iz Kaple; Železnik Gregor, Vrečko Franc in Gril Franc, posestniki v Gradišču. Na tej seji je bil izvoljen za predsednika Želenzik Gregor, za blagajnika Gril Franc, ki je lastnik hiše, kjer je začasno že čez 10 let nastanjena šola. Hvala mu! Vse merodajne oblasti prosimo nadaljnjih ukrepov v napredek in prospeh te prepotrebne ljudske šole!

Razbor pri Slovenjgradu. Dne 23. maja, v jutro okrog 3. ure, se je nenadoma zasvetilo nebo v Spodnjem Razborju. Na malem posestvu Antona Pečolarja, kateri stanuje pri cerkvi št. 4, po domače Tišler, je začel goreti škedenj in gospodarsko poslopje. Ogenj je bil podtaknjen od zlobne roke. Bliskovito je zajel vse, in je do tal zgorelo. Zahvala gre vsem istim, ki so na kraj nesreče prihiteli ter rešili hišo, kateri je že začel goreti del strehe, krite s škodlo. Rešili so gotove smrti moža Jakoba Juvana in Marijo s sedemletnim fantom, ki so vsi bili v trdnem spanju. Škoda znaša okrog 8000 Din, katera ni krita, ker je vse skupaj zavarovano bilo le za 1200 Din.

Sv. Miklavž na Dravskem polju. Tukaj je praznovalo domače gasilno društvo petletnico svojega obstoja in je to slovesnost primerno obhajalo. V soboto zvečer bakljada po vasi, v nedeljo pa je po sv. maši blagoslovil hoški dekan g. Alojzij Sagaj nov požarniški avtomobil. Isti je nato spregovoril o požrtvovalnem delu gasilcev sploh, nakar so sledili pozdravi sosednjih gasilnih društev, ki jih je bilo sedem navzočih. Kumovala je gospa Potočnikova iz Loke. Popoldne se je do mraka vršila v korist društva vrtna veselica nakar se je ljudstvo mirno in zadovoljno razšlo.

Hajdina pri Ptuj. Pred velikim petkom so kurji tatovi obiskali vas Dražence ter petim posestnikom odnesli 35 kokoši. Ker jim je zaloge med tem že pošla, so najbrž isti uzmovili v noči od 22. na 23. t. m. obiskali posestnika Ivana Tomaniča v Dražencah ter mu kokošinjak olajšali za 15 kokoši. Kure so tatovi zaklali, da so lahko nemoteno odšli v temno noč. Ker je družina Tomanič ne samo ugledna, ampak celo vzorno krščanska, je jasno, da tatovi niso imeli maščevalnega vzroka, ampak jih je vodila zgolj pohlepnost in grda hudobnost. Želimo, da se tatovom pride kmalu na sled.

Bele vode. S slovesno otvoritvijo nove ceste se še danes ne moremo predstaviti, z veseljem pa ugotovimo čimdalje večjo vmeno za dovršitev te ceste. To se je opazilo zlasti pri delu mosta čez potok pri Grebenšku, s katerim smo cesto zvezali z občinsko. Radi nujnosti smo trije postavili zasilen most, kar pa je dejanske graditelje mosta tako navdušilo, da so se zbalí nesreče, če bi se navdušenje z mosta v potok zvrnilo. Zato so takoj drugi dan še večji, močnejši in silnejši most napravili. Po njem se lahko brez nesreče sedaj vsako navdušenje čez potok pripelje. Vendar pa se niso prvi po novi cesti v Bele vode pripeljali vneti graditelji mostu, pač pa sta se kot prva pripeljala tu sem dne 13. maja: preč. g. F. Časl, stolni kanonik iz Maribora, ter naš župnik č. g. Franc Klasinc, kojega nevenljiva zasluga

je od predpriprav do dovršitve delo nove ceste, in to nad pol km na njegove stroške. Če bi vsi cestni solastniki delali s tako požrtvovalnostjo, bi z manj »navdušenja« že bilo davno delo nove ceste odlično dovršeno. Če bo pa naša gledé cest slovita občina imela kdaj toliko vneme za ceste, kakor smo je letos pokazali Belovodčani, potem bo še Sv. Florijan čez svoj potok kdaj kakšen most dobil. Dosedaj je bil v enem stoletju z enim mostom zadovoljen, toda od občanov za mostove podarjeni trami so ob potoku segnili.

Šmartno ob Paki. Na vprašanja mnogoterih prizadetih davkoplačevalcev, če je pobiranje takse po 1 Din za vročitev raznih povabil in spisov od strani občine pravilno, naznanjam, da sem prejel od merodajne strani pojasnilo, »da se pobira taksa po 1 Din za vsako vročitev povabil ali drugih uradnih spisov, razen če gre za vročbe, ki se morajo v javnih zadevah izvrševati na zahtevo drugih oblastev, uradov in občin.« Iz navedenega sledi, da je pobiranje navedene takse, n. pr. za vročitev obvestil davčne uprave in drugih uradov, bilo protizakonito in je županstvo dolžno strankam dotične, vplačane takse povrniti. — Martin Steblovnik.

*

Viničarski vestnik.

V zadnjem času je v pokretu Strokovne zveze viničarjev marsikaj beležiti. Veliko zborovanje viničarjev v Framu na obnem zboru tamošnje strokovne skupine, potem v Zgoranjih Hočah, pri Sv. Ani v Slov. gor., pri Sv. Trojici v Halozah. Dokaz, da se viničarji vedno bolj zavedajo velikega in koristnega pomena svoje strokovne organizacije. Posmrtninski sklad organizacije je izplačal tudi kar tri posmrtninske podpore in sicer za pok. Konrad Alojzijo od Sv. Ane v Slov. gor. 500 Din, za Gril Marijo od Sv. Miklavža pri Ormožu 600 Din, za Ferk Jožefa iz Jarenine pa 700 Din. Od kje more danes še viničarska družina pričakovati bolj izdatne pomoči, kakor to ravno od svoje lastne organizacije? Zatorej vsak poedini pristopi in žrtvuj z geslom: Vsi za enega, eden za vse.

»Viničarska kreditna zadruga« je imela svoj tretji redni občni zbor. Najvažnejše je omeniti, da se je sklenilo zbirati iz deležev članstva brezobrestni kapital v svrhu brezobrestnega posojila viničarjem kot članom zadruga. Tri deleže ali 60 Din je treba prispevati, kdor hoče biti deležen brezobrestnega posojila. To je mogoče izplačati po obrokih v roku enega leta. Ako bi vsaka viničarska družina to hotela, koliko bi se moglo dobrega s tem storiti, pred vsem danes, ko viničar nima več kje posojila dobiti, pa bodisi da je v najhujši stiski. Obstoječim vlogam pri zadrugi je občni zbor znižal obresti od šest na tri, posojilom pa od 8 na 4%. Posebnost je naša kreditna zadruga, katere še do danes denarna kriza ni prav nič zadela v njenem poslovanju. Dajemo nemoteno posojila, izplačujemo pa tudi vloge, vsakemu po njegovi želji. Če komu, je ravno nam viničarjem lastno kreditno združništvo najbolj priskočilo na pomoč. Pomagati si v najhujših časih, je ravno pravi pomen združništva vobče. Viničar in viničarka, fant in dekle, pristopi vsak k svoji zadrugi! Le v dejavnih slogi je moč in rešitev!

*